

mely német és francia fordításban is napvilágot látott. Ez az igen értékes munka döntő bizonyítékokat szolgáltatott a modern talajtan alapelve mellett, mélyreható tudományos vizsgálatokkal kétségenkívüli módon bebizonyította a klíma elhatározó befolyását a talajtípusok kialakulására. Ezzel a munkájával nyerte el HILGARD 1894-ben a müncheni tudományos akadémia LIEBIG emlékérmét.

Minket, magyarokat, különösen érdekel ez a munka, mert benne külön fejezetben foglalkozik a magyarországi székes talajokkal. Megmagyarázza kialakulásukat és rá mutat arra a módra, amellyel megjavíthatók, annak a reményének adva kifejezést, hogy kísérleti állomásaink rövidesen gyakorlatilag kipróbálják a gipsz műtrágyázást a székeseken.

Egyetemi előadásait úgyszólván haláláig tartotta meg «A Talaj és a Klíma» címen. Ezeknek az előadásoknak tartalmát 1906-ban adta ki összefoglalóan «Soils» című klasszikus munkájában, amely mű sokáig kútforrása lesz a modern talajtani kutatásoknak.

Az 1909-ben Budapesten megtartott I. nemzetközi agrogeológiai konferenciára ugyan nem jöhetett el az akkor 74 éves tudós, de a konferencia Munkálataiban szellemes polemikus értekezését találjuk a talajkémia köréből, melyet maga helyett küldött a konferenciára.

Az agrogeológusok nesztorukat gyászolják HILGARDban, ki sikeres munkálkodásával óriási területeket nyitott meg a mezőgazdaságnak és megmutatta az utat, melyen haladva az arid területek kopár szikesei virágzó rétekké és dúsan termő szántóföldekké varázsolhatók.

És ezzel mindnyájunk hálóját érdemelte ki, mert hisz az emberiség fizikai jóléte még mindig a föld termésének évenkénti visszatérésén múlik.

Őrizzük meg emlékét szeretettel!

Budapest, 1916 június 7.

Dr. BALLENEGGER RÓBERT.

TÁRSULATI ÜGYEK.

A) Szakülések.

V. Szakülés 1916 május 3-án.

Előök: SZONTAGH TAMÁS dr.

a) BALLENEGGER RÓBERT dr. m. kir. geológus előadása: a magyarországi talajtípusok mechanikai összetételéről. Előadásában kiterjeszkedik a mechanikai vizsgálat céljaira és módszerére is. A mechanikai vizsgálat elsősorban geológiai célokat szolgál, a talajokat alkotó ásványos részek eredetének eldöntése mechanikai vizsgálat nélkül sokszor lehetetlen. Hasznos szolgálatokat tesz a mechanikai talajvizsgálat továbbá a talajok mezőgazdasági értékelésénél, különösen ha ismerjük a talaj vízzel való ellátásának tényezőit, nevezetesen a hely klimatikus viszonyait, a talajvíz állását. Mezőgazdasági talajosztályozást azonban a mechanikai vizsgálat eredményeire alapítani nem lehet,

mert bár a talajok fizikai sajátságai és a talajt alkotó ásványos részek szemcsenagysága és mennyisége közt határozott összefüggés van, ezt az összefüggést számszerűen kifejezni nem tudjuk. Ezenkívül, amire már ALLERBERG is utal, a mechanikai vizsgálati módszerekkel nem tudjuk elválasztani a talaj plasztikus részeit a nem plasztikusaktól. Egy exakt alapokon nyugvó mezőgazdasági talajosztályozás alapjául tehát a talajoknak azokat a sajátságait kell választanunk, amelyek közvetlenül szolgálhatnak az egyes csoportok elkülönítésére. Erre a célra legalkalmasabb az ALLERBERG által ajánlott két vizsgálati mód, amellyel egyrészt a talajok plasztikusságát (nedvesen való formálhatóságát), másrészt száraz állapotban való szilárdságát határozzuk meg. Ezek alapján az összes plasztikus talajokat az agyagok csoportjába vesszük. A nem plasztikus talajokat szilárdságuk foka szerint a vályogok és a homoktalajok csoportjába osztjuk. Ezek előrebocsátása után előadó bemutatja 70 talajminta mechanikai vizsgálatának eredményét és rámutat arra, hogy ugyanolyan eredetű és mechanikai összetételű anyagokból különböző klimatikus viszonyok alatt rendkívül eltérő összetételű talajok alakulnak ki. Így az Alföldön löszből keletkezett sötétbarna mezőségi talajainkat az jellemzi, hogy a talaj egész vastagságában közelítőleg ugyanolyan mechanikai összetétellel bír; míg az Alföld peremén, a nedvesebb klimájú erdőterületeknek szintén löszből lett talajainál a feltalaj és az altalaj közt egy sokkal több agyagos részt tartalmazó szintet találunk, amelynek plasztikussága és szilárdsága jóval magasabb, mint az al- és a feltalajé.

TIMKÓ IMRE m. kir. főgeológus BALLENEGGER RÓBERT dr. előadásához a következő megjegyzéseket fűzi:

A talajok mechanikai elemzése évek hosszú során át csupán azt a célt szolgálta, hogy ásvány alkotórészeit a talajnak egymástól elkülönítse s azoknak egymáshoz való arányát a szemcsenagyságoknak megfelelően számokban kifejezze. E cél szolgálatába részint ülepítő eljárással, részint a víz ársébségének felhasználásával ú. n. iszapoló-készülékek egész sorát konstruálták meg. A talaj fizikai tulajdonságainak vizsgálata az említett eljárások mellett felölelte még egy egész sorát a kísérleteknek óriási számadathalmazt hozva össze azok jellemzésére. Ezek a szám adatok bár kétségtelen, hogy tudományos vizsgálati eredményeket rögzítettek meg, mégis csak mint a fizika törvényeinek a talajokra való vonatkoztatásai jöhettek számításba. SABANIN, ADAMOV, NEFEDOV és különösen ATTERBERG fizikai talajvizsgálataik nyomán a nyert szám adatok halmazából már nagyon értékes következtetéseket vonnak le, melyek a gyakorlati mezőgazdaságot is közelről érdekelhetik. Igen tisztelt tagtársam és kedves barátom! a hazai talajtípusok fizikai elemzésénél ezeket az újabb vizsgálati módszereket szem előtt tartva, a nyert eredményekben, melyek csak szám adatoknak látszanak, becses gyakorlati kérdések kiinduló pontjához is juttatott minket. A sok közül csak kettőt óhajtok kiragadni. Először is a 0.2—0.02 mm átmérőjű talajszemcsék meghatározása a talajban annak vizet át nem bocsátó tulajdonsága határát jelölik. Ez az értékes adat az öntözés kérdésénél elsőrendű fontosságú. Mert lehet bárminő tökéletes technikai kivitelű az öntöző-berendezés, ha a víz nem tud bejutni a talajba; akkor az a kívánt célt nem szolgálhatja.

A békéscsabai öntözött réten, — melyet az aradi kultúrmérnökség rendezett

be, — néhány évvel ezelőtt talajvizsgálatokat eszközölvén, kimutattam, hogy egy-két nappal az öntözés után az egyes talajokban még az a kötött vízmennyiség sem volt meg, amennyi a növényi tenyészet minimuma szokott lenni. A tisztelt előadó vizsgálataihoz hasonló fizikai talajelemzésnek kell tehát megelőzni az öntözőművek létesítését. Négy évvel ezelőtt Transkaukázia pusztáin járva, a Mugan-sztyepen nagyszabású öntözőműveket láttam, melyek ott a gyapottermelés céljából létesültek. A nagy öntözőmű megtervezését és keresztülvitelét pontos talajvizsgálat előzte meg, melyet SACHAROV és KALYININ professzorok hajtottak végre, kik közül ez utóbbival Tifliszben személyesen volt szerencsém e munkáról megbeszélést folytatni.

Hazánkban a Hortobágy egyes részeinek öntözés útján való hasznosítása most van folyamatban. Sajnos, rendszeres talajvizsgálati eredményekre a kulturmérnökség itt sem fektetett súlyt, pedig nem elég egy területre reávezetni a vizet, gondolkodni kell róla, hogy az a talajba be is juthasson. A célt az öntözőmű csak így szolgálhatja.

A másik adata a fizikai talajvizsgálatnak, mely hasonlóképen nagy horderejű gyakorlati mezőgazdasági szempontból, a durva és finom agyag mennyisége. Fontos ez azért, mert a termelendő növény kész tápanyagai ezekhez az alkotórészekhez vannak kötve. TREITZ—SZILÁGYI vizsgálatai a fiziológiai hatású meszet is ehhez az alkatrészhez kötöttnek ismerték fel. De tovább mehetünk még. A foszforsav és káli, mint fő növényi tápanyagok, szintén az agyagos részhez vannak kötve olyan állapotban, hogy kész növényi tápanyagoknak tekinthetők. Ennyit voltam bátor az értékes előadáshoz hozzáfűzni.

b) KORMOS TIVADAR dr.: A z e l s ő f o s s z i l i s h i é n a c s o n t v á z a M a g y a r o r s z á g o n. A m. kir. földtani intézet múzeumában levő csontváz pleisztocénkorú és a *Hyaena crocuta spelaea* GOLDF. vagyis a badaugi hiéna nem egészen kifejlett példánya, amelynek csaknem teljes csontmaradványait az előadó az 1915. év nyarán a biharvármegyei Igric-barlangból ásta ki. A csontváz felállítását előadó vezetése alatt HABERL VIKTOR preparátor végezte.

KORMOS TIVADAR dr. előadásához hozzászól NOPCSA FERENC báró, majd SZONTAGH TAMÁS dr. elnök, méltatva az előadó tudományos munkálkodásának fontosságát.

c) LAMBRECHT KÁLMÁN dr. «LYDEKKER RICHARD e m l é k e z e t e» című előadásában napjaink legmunkásabb palaeontológusának életét és működését vázolta, aki 1915 április 16-án hunyt el 66 éves korában Harpendenben. 1874—82 között részt vett India geológiai felvételében, azontúl azonban minden idejét a palaeontológiának szentelte. LYDEKKER dolgozta fel az indiai «Siwalik» gazdag pliocén-faunáját számos terjedelmes tanulmányban. 1885—1891 között megírta tíz kötetben a British Museum fosszilis gerinces maradványainak katalógusát (a halak kivételével). E roppant áttekintést igénylő főműve lezárása után Argentína és Patagonia fosszilis lelőhelyeit járta be, főfigyelmét a Stereornithes-ekre fordítva. Újabb időben egyes nagyobb gerinces-csoportok biológiai, zoogeográfiai és osteológiai leírásával foglalkozott (The Game, Horse, Sheep, Ox, Birds stb.). Megjelent az Aquila XXII. kötetében, 1915.

d) NOPCSA FERENC báró dr.: É s z a k a l b á n i a, R á c o r s z á g é s

Keleti Montenegro geológiai szerkezete című előadásában elmondja, hogy épen tíz éve annak, amikor első ízben kísérelte meg a Balkán-félsziget nyugati részének átnézetes geológiai térképét. Azóta BUKOWSKY, MARTELLI, KATZER és KITTL különböző mértékű térképeket közöltek, s KOSSMAT fontos munkát írt az alpesi redőrendszer adriai szegélyéről. Részletesen fejtegeti a) a partvidék, b) a Cukali terület, c) az északalbániai tábla, d) a Merdita és e) a Durmitor-hegység takarójának tektonikai viszonyait. Főlemlíti a Cukali 100 m vastagságú radioláriás kovákö-tömegét a triász rétegcsoporthoz. (Teljes szövege a jelen füzet 227—231. oldalain).

e) PAPP KÁROLY dr. elsőtítkár bemutatja HOJNOS REZSŐ munkáját, amely «Adatok a magyar honi fosszilis radioláriák ismeretéhez» címen az egyetemi paleontológiai intézetben LŐRENTHEY IMRE tanár vezetésével készült. Teljes szövege ezen füzet 262—284. oldalain.)

Magyarországról eddig csak RÜST írt le radioláriákat a triász és juraretegekből, nevezetesen főképp a pizkei doggerből, a «Beiträge zur Kenntnis der foss. Radiolarien aus Gesteinen der Jura» és «Beiträge zur Kenntnis der foss. Radiolarien aus Gesteinen der Trias und der paleozoischen Schichten» című munkáiban. Külföldi lelethelekről VINASSA gróf, PANTANELLI és DUNIKOVSKY említenek radioláriákat.

A feldolgozott anyag HANTKEN professzor gyűjteményéből való, feldolgozva nem volt. A hanigovcei (Sáros m.) és racsova völgyi (Árva-váralja) anyag, külföldi lelethelekekkel összehasonlítva, igen gazdag faunának bizonyult. A radiolária és a kőzet keménysége egyenesen arányos, kivételek RÜST adatai alapján elég ritkák. A kőzetek megegyeznek fizikai, kémiai és faunisztikai szempontokból, amennyiben a kovatartalmú kemény kőzet sósavban nem oldódik, eképen a radioláriákat az anyakőzetből kiszabadítani nem sikerült. A faunát a kőzetből készített vékony csiszolatokból vizsgálta. Ismeretes ezek alapján (a Rüstől leírtakkal együtt) 51 *spumellaria*-faj, amelyek között 3 új nemet, 10 új fajt és 12 eddig csak külföldről említett fajt mutatott ki. Továbbá 36 *nassellaria*-ból 2 új nemet, 7 új fajt és 10 csak külföldről leírt alakot ír le.

Az új nemek és jellegeik a következők:

1. *Trochosphaera* n. g. Felületén hosszú tüskéket viselő, belsejében finomlukacsú szivacsos anyagból álló gömb. 2. *Haliodyctya* n. g. A váz rácsosan négyszögű, csúcsain négy megnyult ugyancsak rácsos nyulvánnyal. 3. *Rhombodictyum* n. g. Durva lukacsú, rhombus alak, két a végük felé keskenyedő nyulvánnyal. 4. *Xiphocapsa* n. g. Dudort viselő gömbded váz, szivacsos szerkezettel. A kamarák két sorban egymás mellett vannak. 5. *Tricolocirtis* n. g. Durvánlukacsú, három kamarából álló alakja hegyes nyulvánnyt visel. A kőzet kora és a radioláriák földtörténeti jelentősége. Az első radioláriák a prekambriumból ismeretesek. A silur, devon korszakokban már gazdag fauna található. A *Spumellaria* és *Nassellaria*-típus még a kambrium előtt különült el. A vezér radioláriák szerepe hasonló a vezér kövületekéhez, amennyiben az egyes fajokon kívül az egész fauna irányadó.

A kőzet valószínűleg titon, mert összehasonlítva a szt.-lászlói, cernajkai, pfronti és svájci faunával, — amelyek titonkorúak, — számos oly nem és faj

található, amelyek az egykorúságot igazolják. Egy fontos körülmény támogatja ezen feltevést és a sphærozoumok jelenléte. RÜST a sphærozoumokat ilyen nagy alakváltozattal és számbeli előfordulással csak a titonból említi.

VI. Szakülés 1916 jun. 7-én.

Elnök: SZONTAGH TAMÁS dr.

a) BALLENEGGER RÓBERT dr.: HILGARD E. W. emlékezete címén a kaliforniai egyetem nem régen elhunyt tanárának működését méltatja. HILGARD Németországból gyermekkorában került az Egyesült-Államokba, amelynek tudományos életében előkelő szerepet vitt. Munkáinak száma 250-nél többet tett ki és eszméi a magyar agrogeológusokra is igen nagy hatással voltak. Sikeres munkálkodásával óriási területeket nyitott meg a mezőgazdaságnak és ezen a réven joggal számíthatjuk korunk legkiválóbb férfiai sorába. (287—289 old.)

Az elhangzott előadáshoz SZONTAGH TAMÁS dr. elnök hozzáfűzi, hogy a párisi világkiállításon HILGARD aranyérmét nyert egy agrogeológiai készülékeért, a második aranyérmét a japán agrogeológiai osztály, a harmadikat a m. kir. földtani intézet agrogeológiai osztálya nyerte meg.

b) FEJÉRVÁRY GÉZA GYULA báró: «Fosszilis békák a püspökfürdői preglaciális rétegekből» címen bemutatta osteológiai tanulmányát.

Előadó beszámol a KORMOS dr. által a püspökfürdői praeglaciális rétegekben gyűjtött fosszilis béka-maradványokról. Mindenekelőtt utal az eddigi fosszilis Anurákról való ismereteinkre, melyek a juráig (Wyoming és Spanyolország) nyúlnak vissza. Az osteológiai viszonyokat illetve ezúttal csupán a *sacrum* s az *urostyl* alkatával foglalkozik. Utal arra a jelenségre, miszerint egyes fosszilis alakokon (*Palaeobatrachus*, *Platosphus*) 2 v. 3 csigolyából áll a *sacrum*. Ily *sacrum*mal bíró békák eddig Magyarországról nem voltak ismeretesek; előadó egy oly békát ír le ezúttal, amelynek *sacrum* át 2 csigolya alkotja, s *Pliobatrachus Lánghae* névvel illeti. E lelet alapján a *Bufo* családot két alcsaládra: *Bufo* és *Platosphinae* osztja föl. Megemlíti a DEPÉRET-féle Rousillon-i *Diplopelturus*-t, melyet előadó ugyancsak a *Bufo* családba sorol. DEPÉRET leírása s ábrái nélkülözik a kellő pontosságot ú. h. a *Diplopelturus* s az előadó által felállított *Pliobatrachus* különbözősége nem biztos; a végleges tisztázást csak a DEPÉRET-féle anyaggal való közvetlen pontos egybevetés hozhatná meg.

E faj leírása után előadó beszámol egy *sacrum + urostyl*usból álló maradványról, mely a BOLKAY-leírta *Pelobates robustus*hoz tartozik. E faj validitását illetve szerző jelenleg nem nyilatkozhatik; részletesen foglalkozik az *urostyl* és a *sacrum* érdekes alkatával, egybeveti ezt a BOULENGER és ADOLPHI által recens anyagon tapasztalt, előadó által atavismusoknak tartott rendellenes formációkkal, amely alapokon a nevezett regio származástani fejlődésére lehet következtetni.

Ugyane termőhelyről kerültek elő *Rana esculenta* L. foss. és *Bufo viridis* LAUR. foss. maradványok, amelyeket az előadó az egyéb *Pelobates* maradványokkal együtt egy későbbi dolgozatában fog beható vizsgálat tárgyává tenni.

Végül a morfológiai tényekből leszűrt konklúziók alapján általános követ-

keztetéseket von le a béka sacrum fejlődésére nézve s úgy tartja, hogy bár a több csigolyából álló sacrum ősi típus ugyan, az ősi Anurákra nézve ismereteink mai állását tekintve mégsem vehető egységes karakternek, hanem esetleg csak convergentián alapuló sporadikus jelenségnek. Az urostylra nézve felállítja a *Palaeo-* (pl. *Pliobatrachus*) és *Neo-* (pl. *Rana*, *Bufo*) *urostyl* típusát. Az *urostyl lamina horizontalis* ának fejlődésével kapcsolatba hozza a sacrum oldalsó, eddig diapophysesnek tartott kiszélesedéseinek létrejöttét s megállapítja, hogy ezek voltakép 3 elem-ből állanak.

KORMOS TIVADAR dr. üdvözli az előadót, aki több év óta foglalkozik a fosszilis békákkal. A somlyóhegyi faunából 160 gerinces faj került elő. Előadó a felső pontusi polgárdi faunával azonos alakokat mutat ki a somlyóhegyi pleisztocénben. A végleges kormegállapítás a részletesebb tanulmányok feladata leendő. Hozzászóló a pliocénből pleisztocénbe vezető időt mondja praeglaciális kornak. A diluviumban már nyoma sincs ilyen ősi békaformáknak. A somlyóhegyi fauna a Földközi-tenger déli részén levő alakokra utal.

SZONTAGH TAMÁS dr. elnök üdvözli FEJÉRVÁRY GÉZA GYULA báró tag-társunkat, akit ma először hallottunk szakülésünkön ilyen szakszerű munkával fellépni.

B) Választmányi ülések.

VI. 1916 május 3-án.

Elnök: SZONTAGH TAMÁS dr.

Megjelentek: KOCH ANTAL dr. és TELEGDI ROTH LAJOS tiszteleti tagok, EMSZT KÁLMÁN dr., HORUSITZKY HENRIK, KADIĆ OTTOKÁR dr., KORMOS TIVADAR dr., SCHRÉTER ZOLTÁN dr., TIMKÓ IMRE választmányi tagok, PÁLFY MÓRIC dr. másodelnök, PAPP KÁROLY dr. elsőtitkár, BALLENEGGER RÓBERT dr. másodtitkár.

Elnök az ülést megnyitván, a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére felkéri EMSZT KÁLMÁN dr. és SCHRÉTER ZOLTÁN választmányi tagokat.

Elsőtitkár jelenti, hogy pártoló tagul óhajt belépni:

1. A kir. József-műegyetem könyvtára, Budapest. Ajánlja: az elnökség.

Örökítő tagul:

2. gróf TELEKI PÁL dr., a Magyar Földrajzi-Társaság főtitkára, Budapest. Ajánlja: az elnökség.

Rendes tagokul jelentkeztek:

3. HOJNOS REZSŐ tanárjelölt, Budapest. Ajánlja: MÁJER ISTVÁN dr.

4. RUISZ GYULA kir. jószágigazgató, Kisbér. Ajánlja: HORUSITZKY HENRIK választmányi tag.

A felsoroltakat a választmány pártoló-, örökítő- illetőleg rendes tagokká megválasztja.

Kilépésüket bejelentették:

1. ÓHIDI LÉGMAN LEÓ jogszigorló, Eger. 1912 óta rendes tag.

2. Somogyi Könyvtár, Szeged. 1913 óta rendes tag.

3. TRAUZL és TÁRSA mélyfúró vállalat, megszűnt. 1910 óta rendes tag.

Újból belépett:

LEIDENFROST GYULA polgári iskolai tanár, Budapest, aki 1914 január 1-én kilépett tagjaink sorából.

Elhunyt:

NAGY DEZSŐ műegyetemi tanár, Budapest. 1884 óta rendes tag.

Elnök a tárgysorozat előtt üdvözli SCHAFARZIK FERENC dr. választmányi tagot azon kitüntetés alkalmából, amely őt a Magyar Tudományos Akadémia részéről rendes taggá való megválasztásával érte.

Üdvözölte TSCHERMAK GUSZTÁV bécsi egyetemi tanárt azon alkalomból, hogy 80 éves születése napját a tudományos világ ünnepelte. TSCHERMAK tanár, kit a februári közgyűlésünk tiszteleti tagjaink sorába választott, az Elnökhöz írt levelében megható köszönetet mond úgy tiszteleti taggá való megválasztásáért, mint a 80 éves jubileuma alkalmából küldött jókívánatokért.

Ugyancsak tiszteleti taggá való megválasztatását megköszöni BEYSCHLAG FERENC, a berlini királyi porosz geológiai intézet igazgatója.

3. A bécsi császári Tudományos Akadémia Balkáni Bizottságán a k felhívása ügyében az Elnökség a mult választmány határozatához képest a Magyar Tudományos Akadémiához fordult, ahonnét HEINRICH GUSZTÁV főtitkár 1916 április 18-án kelt 317. sz. átiratában arról értesített, hogy a M. Tud. Akadémia Balkáni Bizottsága programjába fölvette a földtani kutatásokat is, amelyeknél a Földtani Társulat közreműködését is kéri.

Kapcsolatban ezzel NOPCSA FERENC báró 1916 április 27-én kelt levelében arról értesíti a választmányt, hogy a bécsi akadémia ABEL, KREBS, KERNER és VETTERS geológusokat jelölte ki Szerbia és Albánia geológiai kutatására.

4. BALLENEGGER RÓBERT dr. másodtitkár jelentést tesz az általa kezelt forgótóke állásáról, amely szerint

Bevétel	5845 K 50 f
Kiadás	3686 « 97 «
Készpénz maradvány	2158 K 53 f

Tagdíjat fizetett az 1916. évre 304 tag, 43 előfizető.

5. A Budapesti Grafikai Iparosok Egyesülete 60—80 % áremelésről értesíti a Földtani Társulatot.

Mindezen ügyek tudomásul szolgálnak.

*

VII. 1916 június 7-én.

Elnök: SZONTAGH TAMÁS dr.

Megjelentek: ILOSVAY LAJOS dr. tiszteleti tag, SCHAFARZIK FERENC dr., HORUSITZKY HENRIK, KORMOS TIVADAR dr. választmányi tagok, PÁLFY MÓRIC dr. másodelnök, PAPP KÁROLY dr. elsőtitkár, BALLENEGGER RÓBERT dr. másodtitkár, ASCHER ANTAL pénztáros.

Elnök az ülést megnyitván, a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére felkéri HORUSITZKY HENRIK és KORMOS TIVADAR dr. választmányi tagokat.

Elsőtitkár jelenti, hogy pártoló tagul jelentkezett az Első Magyar

Általános Biztosító Társaság, Budapest. Ajánlja: az elnökség. A választmány a nevezett társulatot pártoló tagul választja.

Elhunytak:

1. **GYÓRFFY ÁRPÁD** báró örökítő tag, népfelkelő főhadnagy 72 éves korában Budapesten, 1916 május hó 3-án. Önként lépett katonai szolgálatba.

2. **ESZTERHÁZY GYULA** gróf népfelkelő hadnagy, aki a háború kitörésekor önként lépett hadiszolgálatba, s a hírneves Rusz-csapatban harcolt. F. hó 4-én a bukovinai harctéren 47 éves korában hősi halált halt.

Mindkét előkelő tagtársunkról jövő évi közgyűlésünkön fogunk bővebben megemlékezni.

Szomorú tudomásul szolgál.

Elnök a következő bejelentéseket teszi:

1. **ILOSVAY LAJOS** dr. m. kir. vallás- és közoktatásügyi államtitkár, társulatunk tiszteleti tagja, megköszöni az üdvözlést, amellyel akadémiai másodelnökké való megválasztatása alkalmából az elnökség őt felkereste.

2. **SCHAFARZIK FERENC** dr. megköszöni az üdvözlő iratot, amellyel akadémiai rendes taggá való megválasztatása alkalmából az elnökség őt köszöntötte.

3. **Özveggy báró GYÓRFFY ÁRPÁDNÉ** köszöni a részvétnyilatkozatot, férje elhunyt alkalmából. Ugyancsak **GYÓRFFY SAMU** báró nagybátyja elhunyt alkalmából kifejezett részvétnyilatkozatot köszöni. **PAPP KÁROLY** dr. elsőtitkár jelenti, hogy **GYÓRFFY ÁRPÁD** temetésén társulatunkat képviselte.

4. A **Barlangkutató Szakosztály** elnöksége meghívja a társulatot a **Hermann Ottó-barlang** emléktáblájának a leleplezésére, amely ez év szeptember havában a Miskolc melletti háromi völgyben leend.

A leleplezésre a választmány az elnök és másodelnök urakat kéri fel, mint a társulat képviselőit.

5. A **Barlangkutató Szakosztály** jelenti, hogy elnöke, **LENHOSSÉK MIHÁLY** dr. f. évi május hó 31-én kelt levelében nagy elfoglaltsága miatt az elnöki tisztségről lemondott. Az elnöki teendőket a jövő évi közgyűlésig **BELLA LAJOS** alelnök fogja ellátni.

ILOSVAY LAJOS tiszteleti tag sajnálja az elnök távozását. **KORMOS TIVADAR** dr. választmányi tag kifejti, hogy **LENHOSSÉK** elnök urat nem lehetett maradásra bírni; azonkívül, hogy nagy elfoglaltsága van, főképp a kir. Magyar Természettudományi Társulatban szervezett antropológiai szakosztály megalakítása köti le **LENHOSSÉK** tanár úr idejét, ezért az elnöki tisztségről való lemondása megmásíthatatlan. A választmány **LENHOSSÉK MIHÁLY** dr. tanár úrnak a **Barlangkutató Szakosztály elnöki tisztségéről való lemondását tudomásul veszi** s a jövő évi közgyűlésig **BELLA LAJOS** alelnök által való helyettesítését helyben hagyja.

6. A **Szabó-emlék-alap** kamataiból kitűzött 400 K megbízásra 2 pályázat érkezett. A bíráló bizottság **PÁLFFY MÓRIC** dr. elnöklete alatt **LŐRENTHEY IMRE** dr. és **SCHRÉTER ZOLTÁN** dr. tagokkal részletes jegyzőkönyvet terjesztett a választmány elé. A választmány egyhangalag elhatározza, hogy a pályadíjat **LAMBRECHT KÁLMÁNNAK** ítéli oda, aki a Magyar Birodalom harmadkori madarairól szóló tanulmányát 1917 végére igéri benyújtani. **ÉHÍK GYULA** dr. lőcsei főreal-

iskolai tanármak a szepesmegyei barlangok támogatására esetlegesen a jövő év folyamán jut némi segély. LAMBRECHT KÁLMÁN megbízatása alkalmával 300 K-t kap kézhez, a hiányzó 100 K-t a munka benyújtásakor kapja meg. Az ezentúl gyűjtendő anyagot a m. kir. földtani intézetnek ajánlja fel a választmány.

7. A Fran klin-T á r s u l a t k ér d e z i, hogy a Földtani Közlöny folyóirat terjedelmét milyen mértékben redukálja a Társulat.

A választmány elhatározza, hogy a Földtani Közlöny terjedelmét az idén 20—25 ívre redukálja.

8. ASCHER ANTAL pénztáros beterjeszti jelentését, amely szerint a pénztár állása a mai napon a következő:

A) *Vagyon:*

I. Társulati alaptőke értékpapirokban	56,224 K 50 f
II. Szabó-emplékalap alaptőke értékpapirokban	9,732 « 29 «
III. Szabó-alap kamatai betéti könyvben	330 « 28 «
IV. Társulati forgótőke « «	747 « 74 «
V. Szakosztályi alaptőke értékpapirokban	2,570 « 42 «
VI. Güll—Kalecsinszky és Böckh-alapok	1,239 « 65 «
	Összesen: 70,844 K 88 f
VII. Ballenegger titkártól kezelt forgótőke készpénze ..	4,701 K 26 f
	Összesen: ... 75,546 K 14 f

B) *Teher:*

1. Az Osztrák-Magyar Banknál..... 6,800 K

9. Elsőtítkár beterjeszti HALTENBERGER MIHÁLYNAK: A d ü n é k r e n d - s z e r e i r ől irott tanulmányát, amelyet a választmány kir. Magyar Természettudományi Társulat pótüzeteinek felajánl, s SCHAFARZIK FERENC bírálónak bírálatra kiad.

*A „Földtani Közlöny“ havi folyóirat Magyarország földtani-
ásványtani és őslénytani megismertetésére s a földtani ismeret-
tek terjesztésére. Megjelenik havonként öt ívnyi tartalommal.
A Magyarhoni Földtani Társulat rendes tagjai 10 K évi tag-
sági díj fejében kapják. Előfizetési ára egész évre 10 K.*

A díjak a Társulat titkárságának (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) küldendők be.

A Magyarhoni Földtani Társulat 1850-ben alakult tudományos egyesület, amelynek célja a geológiának és rokontudományainak művelése és terjesztése. Tagjaink a társulattól oklevelet kapnak, amelynek alapján magukat a Magyarhoni Földtani Társulat rendes, (örökítő, pártoló) tagjainak nevezhetik; részt vehetnek összes szakuléseinken és évi közgyűlésünkön. Tagjainknak a tagsági díj fejében küldjük a Földtani Közlöny 12 füzetét, s a m. kir. Földtani Intézettel kötött szerződésünk alapján ezen intézet nagybecsű Évkönyveit, Évi Jelentéseit és Népszerű Kiadványait, évenként körülbelül 30 korona értékben. Összes kiadványaink magyarul s ezenkívül német, iranczia vagy angol fordításban jelennek meg.

Rendes tagjaink évenként 10 korona tagsági díjat, s a belépésért 4 forintot fizetnek az oklevélért. Azonban személyek 200 kor. le fizetésével — mint örökítő tagok; — míg hivatalok, intézetek, testületek vagy vállalatok 400 koronával — mint pártoló tagok — egyszerismindenkorra is leróhatják tagsági kötelezettségüket.

Die Ungarische Geologische Gesellschaft ist ein 1850 gegründeter wissenschaftlicher Verein, dessen Zweck die Pflege und Verbreitung der Geologie und ihrer verwandten Wissenschaften ist. Die Mitglieder erhalten von der Gesellschaft ein Diplom, welches sie berechtigt den Titel «ordentliches (gründendes, unterstützendes) Mitglied der Ungarischen Geologischen Gesellschaft» zu gebrauchen; auch können die Mitglieder an den Fachsitzungen und der jährlichen Generalversammlung teilnehmen. Für den Mitgliedsbeitrag erhalten die Mitglieder jährlich einen Band (12 Hefte) des Földtani Közlöny und infolge einer Vereinbarung mit der kgl. ungar. geol. Reichsanstalt auch die Jahrbücher, Jahresberichte und die Populären Schriften dieser Anstalt, in einem Werte von etwa 30 Kronen. Sämtliche Publikationen erscheinen in ungarischer Sprache, ausserdem in deutscher, französischer oder englischer Übersetzung.

Ordentliche Mitglieder entrichten jährlich einen Mitgliedsbeitrag von 10 K und beim Eintritt eine Diplomtaxe von 4 K. Private können jedoch als gründende Mitglieder durch Einzahlen von 200 K, Ämter, Korporationen, Anstalten oder Unternehmungen aber als unterstützende Mitglieder durch Entrichten einer Summe von 400 K ihren Verpflichtungen ein für allemal nachkommen.